

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ІСТОРИЧНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень освіти – другий (магістерський)
Освітня програма – “Історія та археологія”
Спеціальність – В9 “Історія та археологія” (Етнологія)
Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 3 від 30 жовтня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Джерела база історичних наукових досліджень
Викладач (-і)	Шологон Лілія Іванівна (доктор історичних наук, професор)
Контактний телефон викладача	0342596146
E-mail викладача	lilia.sholohon@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/20ac7a8cc798f4518abc
Консультації	середа, 14.00 год. – 16.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Найважливішим підготовчим етапом для написання магістерської роботи є опрацювання джерел та формування джерельного комплексу свого наукового дослідження.. Саме тому студентам-магістрам пропонується вибірковий курс “Джерельна база історичних наукових досліджень”.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета викладання навчальної дисципліни – вдосконалити базові знання та вміння при формуванні джерельного комплексу історичних наукових досліджень. Основними цілями вивчення дисципліни є сформувати наукове уявлення про джерельну базу історичних наукових досліджень, методику формування джерельного комплексу своєї наукової праці, методи аналізу джерел, презентацію результатів джерелознавчого пошуку у науковому дослідженні. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні: знати: – про тематику документів, що зберігаються в архівних, бібліотечних та музейних установах України; – процес формування та інформаційний потенціал зарубіжної архівної україніки; – методику пошуку джерел в зарубіжних архівних та бібліотечних установах; – основні принципи археографічного опрацювання неопублікованих джерел. вміти: – вести пошук джерел необхідних для дослідження обраної теми; – адекватно застосовувати зовнішню та внутрішню критику джерел, обраних для дослідження; – досконало володіти методами критичного аналізу актуалізованих та неактуалізованих джерел; – використовувати, окрім традиційних для історичних наукових досліджень методів, новітні: просопографію, структурний та контент-аналіз, мікроісторичний підхід тощо; – робити коректні покликання на джерела в тексті наукової праці; – належним чином оформити бібліографічний опис, використаних у магістерській роботі джерел.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<i>Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та інноваційного характеру в сфері історії, археології та етнології.</i> Загальні компетентності Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1).	

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово **(ЗК 3)**.

Компетенції соціально-особистісні:

- креативність, здатність до системного мислення;
- професіоналізм і толерантність.

Загальнонаукові компетенції:

- базові знання щодо джерельного комплексу історичних наукових досліджень та шляхів їх формування;
- розуміння винятково важливого значення критичного аналізу джерел.

Інструментальні компетенції:

- навички професійного пошуку історичних джерел та їх адекватної презентації в історичному дослідженні;
- здатність до застосування в науковому спілкуванні історичної термінології;
- навички науково-дослідницької роботи.
- здатність набуті історичні знання в процесі самостійної роботи в архіві, музеї, бібліотеці.
- вміння практично застосовувати набуті знання щодо сьогодення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 годин
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 годин
самостійна робота	60 годин

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3 семестр	Історія та археологія	другий	Вибірковий курс

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Архівні, бібліотечні та музейні установи України як джерельна база історичних наукових досліджень	4		2
Тема 2. Процес формування та інформаційний потенціал зарубіжної архівної україніки	2		10
Тема 3. Методика виявлення необхідних джерел у вітчизняних та зарубіжних архівних і бібліотечних установах та їх використання в історичних наукових дослідженнях	2		10
Тема 4. Джерелознавчий аналіз та синтез в історичних наукових дослідженнях	2	2	10

Тема 5. Археографія як наукова дисципліна	2	4	18
Тема 6. Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал		8	10
Тема 7. Покликання на джерела в науковій праці та оформлення бібліографії		4	
Всього	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Розподіл балів, які отримують студенти Семестровий контроль проводиться у формі заліку. Форма і терміни семестрового контролю визначаються навчальним планом. Для того, щоб одержати залік необхідно виконати всі види роботи і набрати не менше 50 балів. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок отриманих на семінарських заняттях за різні види і форми роботи. Максимально за залік докторант може отримати 100 балів. Розподіл балів, які отримують студенти Підсумкова оцінка за поточний контроль – 50 балів оцінка «відмінно» – 50 балів оцінка «добре» – 40 балів оцінка «задовільно» – 25 балів Оцінка за індивідуальне завдання – 50 балів оцінка «відмінно» – 50 балів оцінка «добре» – 40 балів оцінка «задовільно» – 25 балів
Вимоги до письмових робіт	Індивідуальне наукове завдання є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент з якихось причин не підготував індивідуальну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом за семестр з даної навчальної дисципліни. ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ В окремих випадках студент може самостійно запропонувати та розробити тему ІНДЗ, попередньо обговоривши її з викладачем.

	Основні вимоги до оформлення роботи: • обґрунтування вибраної теми; • опрацювання і конспективний виклад відповідних джерел та літератури; • наявність авторського (творчого) розділу; • наявність списку використаних джерел. Обсяг роботи орієнтовно 15 друкованих сторінок. Індивідуальні завдання (самотійна робота) Опубліковані збірники історичних джерел в Інституті історії, політології і міжнародних відносин (6 год.) Путівники по фондах центральних та державних архівів України (6 год.) Путівники по фондах центральних та державних архівів України(6 год.). Відбір і включення виявлених джерел до дослідницького комплексу на основі існуючих методик вибірки (6 год.) Джерелознавчі праці дослідників Прикарпатського національного університету(6 год.) Археографічні збірники, опубліковані науковцями Прикарпатського національного університету (6 год.) Класифікація джерел в історичному науковому дослідженні (6 год.) Методика формування джерельного комплексу своєї магістерської роботи (6 год.) Застосування новітніх методів аналізу у своїй магістерській роботі (6 год.) Структура підрозділу «Джерела» у магістерському дослідженні (6 год.)
Семінарські заняття	Семінарське заняття 1. <i>Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал (2 год.)</i>
	Семінарське заняття 2-3. <i>Формування джерельного комплексу історичних наукових досліджень (4 год.)</i>
	Семінарське заняття 4-5. <i>Зовнішня та внутрішня критика джерел. Новітні методи наукового аналізу джерел в історичних наукових дослідженнях. Наративний етап джерелознавчого дослідження (4 год.)</i>
	Семінарське заняття 6–7. <i>Археографічні наукові видання та їх джерельний потенціал (4 год.)</i>

	Семінарське заняття 8. Покликання на джерела в науковій праці (2 год.)
	Семінарське заняття 9. Бібліографічний опис, використаних у магістерській роботі джерел (2 год.)
Умови допуску до підсумкового контролю	Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати проблеми винесені на обговорення на семінарських заняттях; 2) виконання завдань винесених на самостійне опрацювання; 3) написання письмової (науково-дослідної) роботи.
Підсумковий контроль	Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (заліку) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 50 і більше балів.

7. Політика навчальної дисципліни

Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій студентами є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 14.00 год. – 16.00 год. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Академічна доброчесність. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

8. Рекомендована література

Основна література

Базова

Основна література

1. Архівні установи України: довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІА СД: редкол.: Т. В. Боряк (голова), І. Б.Матяш, Г. В. Папакін. 2-е вид., доп. Київ, 2005. 692 с.
2. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука // Пам'ять століть. 2000. 4 (25). С. 3–13.
3. Державний архів Івано-Франківської області: Путівник. Т. 1: Фонди періоду до 1939 року / упоряд.: В. Гнатів, Н. Калюжна, Л. Соловка, О. Човганюк, В. Янош. Київ, 2008. 464 с.
4. Державний архів Івано-Франківської області. Путівник. Том 2. Фонди періоду після 1939 року (нових актів) /Автори-упорядники: Анжела Горошко, Світлана Свистак, Ірина Іваницька, Наталія Янишин, Інна Вількович, Галина Дмитришин. Науковий редактор доктор історичних наук, професор Лілія Шологон. 2024. 843 с. // URL: <https://drive.google.com/file/d/1Rbl23bKK9zARSwMNEIEj05YaYYc7SOzU/view><https://drive.google.com/file/d/1Rbl23bKK9zARSwMNEIEj05YaYYc7SOzU/view>

ogle.com/file/d/1zZ_FQWSB-B-5jLmjE0al-qM9m8xFw/view

5. Історичне джерелознавство. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Я.С.Калакура (кер. авт. колективу) та ін. Київ: Либідь, 2017.
6. Залеток Н., Чорноморець Є. Сучасний стан упровадження електронних послуг центральними та обласними державними архівними установами України // Архіви України. 2023. Вип. 1. С. 27–40.
7. Калакура Я. С. Зарубіжний світ як предмет дослідження новітньої української історіографії // Український історичний журнал. 2012. № 5. С. 120–134.
8. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль: Джура, 2012. 294 с.
9. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
10. Особисті архівні фонди відділу рукописів. Анотований покажчик (Друге виправлене і доповнене видання) / Укладачі: Баб'як П., Дзьобан О., Домбровська Є., Трегуб М. / відп. ред. Крушельницька Л. Львів: Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, 1995. 250 с.
11. Особові архівні фонди Інституту рукопису: путівник / ред. колегія О. С. Онищенко (відп. редактор), Г. В. Боряк, С. Г. Даневич (відп. секретар), Л. А. Дубровіна (заступ. відпов. редактора), Н. М. Зубкова та інші / Національна академія наук України. Національна бібліотека України імені В. Вернадського. Інститут рукопису. Київ, 2002. 768 с.
12. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій. Київ: Темпора, 2008. 688 с.
13. Путівник по фондах Відділу рукописів Інституту літератури / Відповідальні редактори С. А. Гальченко, М. Г. Жулинський. Київ: Спадщина, 1999. 864 с.
14. Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. Н. Войцехівська (керівник авторського колективу), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та інші. Київ: Либідь, 2008. 520 с.
15. Удод О., Юрій М. Методологічні аспекти розуміння історії та культури // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Київ: Інститут історії України, 2015. Ч. 26–27. С. 435–453.
16. Хилько М. Контент-аналіз: історія і визначення методу // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Серія Політологія. 2010. Вип. 112. С. 44–48.
17. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України: Путівник / Державний комітет архівів України. Центральний державний архів музей літератури і мистецтва України. Київ, 2003. Вип.1. 486 с.
18. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Путівник / [упоряд. : О. Гневищева, У. Єдлінська, У. Кришталович та ін.; Центральний державний історичний архів України, м. Львів, Державний архів у м. Перемишлі.] 2-е вид. Львів–Перемишль, 2003. 492 с.
19. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с.

Додаткова

1. Великочий В.С. Джерела до вивчення державного будівництва в ЗУНР. Івано-Франківськ: Плай, 2003. 278 с.
2. Михальський І. С. Джерела з історії українських політичних партій кінця XIX – початку XX ст. Луганськ: Альма-матер, 2003. 344 с.
3. Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка ; пер. з англ. Київ: Ніка-Центр, 2013. 368 с.

4. Шологон Л. Археографічна діяльність НТШ (1894 – 1914 рр.) // Соціально-економічний і політичний розвиток країн Східної Європи (XVI–XXI ст.). Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. 11 травня 2023 р., м. Умань. С.87 – 91.
5. Шологон Л. Джерела з історії національно-культурного руху українців Галичини (1848–1914 рр.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 460 с.
6. Шологон Л. Джерела з історії національно-культурного руху українців Галичини 1848–1914 рр. у фондах зарубіжних архівних і бібліотечних установ // Емінак. 2019. №3 (27). С. 227–235.
7. Шологон Л. Особливості актуалізації джерел особового походження з історії національно-культурного руху українців Галичини (1848–1914 рр.) // Київські історичні студії. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018, № 2 (7). С. 104–110.
8. Шологон Л. Форми актуалізації документів і матеріалів офіційного характеру з історії національно-культурного руху українців Галичини другої половини XIX – початку XX ст. // Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича: Історія. Чернівці: Чернівецький університет, 2018, № 2. С. 6–13.
9. Шологон Л. Формування джерельного комплексу з історії національно-культурного руху українців Галичини 1848–1914 рр. (на прикладі українських архівних та бібліотечних установ) // Емінак. Науковий щоквартальник. 2018. №4 (24) жовтень – грудень. Т. 1. С. 122–127.

Навчально-методична

1. Кобута С. Й., Соловка Л. М. Організація пошукової і дослідницької роботи в архівах: на прикладі Державного архіву Івано-Франківської області. Науково-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2015. 216 с.

Інформаційні ресурси

1. archeos.org.ua
2. resource.history.org.ua

Викладач професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Шологон Л. І.